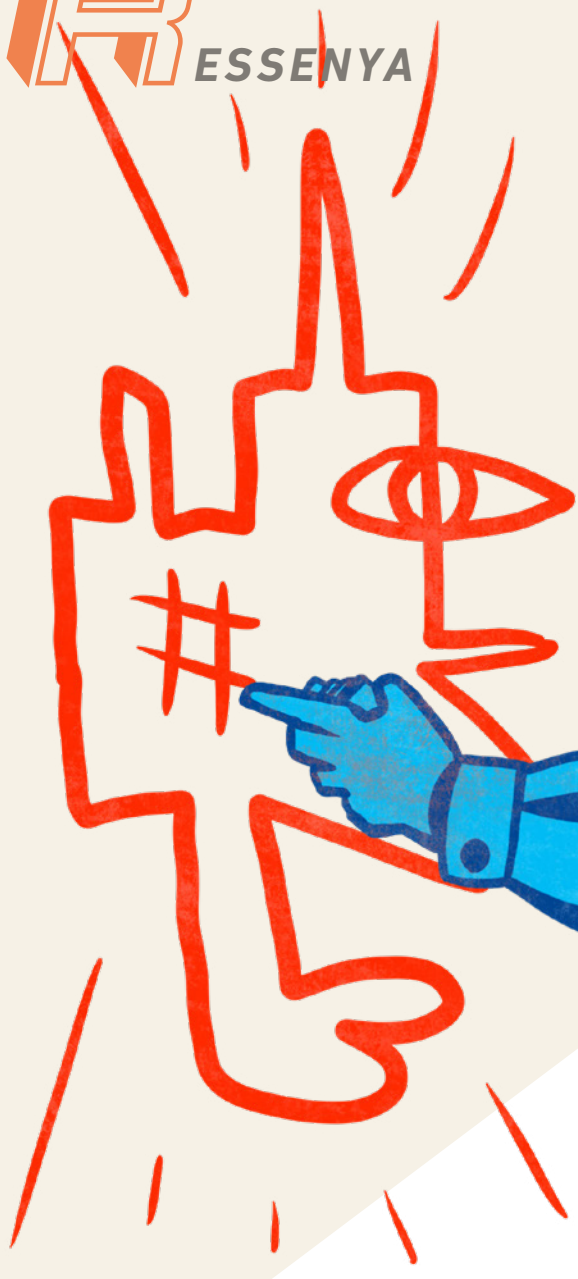

R ESSENYA

PETERS, Tomás.

Sociología(s) del arte y de las políticas culturales

Santiago de Chile, Metales Pesados, 2020, 205 p.

Ignacio Rivera

KING'S COLLEGE, UNIVERSITY OF LONDON

ignacio.rivera@kcl.ac.uk

El llibre *Sociología(s) del arte y de las políticas culturales*, escrit pel sociòleg xilè Tomás Peters, va ser publicat per l'Editorial Metales Pesados l'any 2020, i finançat pel Fondo Nacional de Desarrollo Cultural y las Artes de Xile, convocatòria 2018. El propòsit del llibre és reflexionar sobre la sociologia de l'art considerant les aportacions dels científics socials i filòsofs més destacats en l'àrea durant el segle xx, posant èmfasi en les teories de Luhmann, Adorno, Benjamin, Becker, Bourdieu i l'escola francesa de sociologia de l'art. El llibre es divideix en cinc capítols, que se sumen a una introducció i una anàlisi integrada en la conclusió. En la introducció, l'autor assenyalava que l'art s'ha estudiat des del camp sociològic a partir dels seus autors clàssics, com ara Weber o Durkheim, però les seues contribucions sobre aquesta qüestió van ser marginals respecte als temes considerats centrals en la sociologia. No va ser sinó fins al començament del segle xx, amb l'estètica sociològica, en què l'art es va començar a analitzar com un element central per a la comprensió de la societat. El llibre descriu i examina els diversos corrents sociològics que han plantejat una anàlisi

profunda de l'art en la societat, considerant l'estètica sociològica, la teoria de sistemes, els estudis sobre el món de l'art, el camp artístic i les polítiques culturals.

El primer capítol es basa en la teoria del sistema artístic de Niklas Luhmann, que analitza com el sistema de l'art es va complicant a través de la història, i com s'autonomitza a partir de la diferenciació funcional i reflexivització del propi sistema. El segon capítol es basa en les teories de Theodor Adorno i Walter Benjamin i les seues discussions respecte a l'autonomia artística i la possibilitat de transformació política de l'art. El capítol planteja una anàlisi comparada de les teories i la contribució d'aquests autors en temàtiques com la política cultural i les seues aplicacions actuals. El següent capítol explica breument la teoria dels mons de l'art de Howard Becker per contrarestar-la amb la del camp artístic de Pierre Bourdieu. Aquesta última teoria és explicada amb major profunditat al llarg del capítol, a través de l'anàlisi de conceptes com el de capital cultural o *habitus*. El quart capítol descriu i analitza l'escola

de sociologia de l'art francès en el període posterior a la Segona Guerra Mundial. Aquest capítol també aborda la connexió entre filosofia, art i societat. El cinquè capítol planteja una anàlisi integrada de la sociologia de l'art i les polítiques culturals. En primer lloc, s'hi fa una breu revisió històrica sobre les polítiques culturals a França, per a després assenyalar els actuals desafiaments i conceptualitzacions de la política cultural més enllà de l'experiència francesa. El llibre finalitza amb un capítol de síntesi, en què es planteja una anàlisi integrada de les diverses escoles i autors esmentats en el llibre.

Una virtut del llibre és que emprava un llenguatge accessible, pedagògic i obert. Amb això, Peters aconsegueix explicar de manera clara conceptes clau, autors destacats i debats importants de la sociologia de l'art i les polítiques culturals, la qual cosa converteix el llibre en una proposta interessant, no sols per a lectors experts en aquests temes, sinó també per a aquells que no tenen coneixements previs sobre la matèria, i desitgen introduir-se en una nova àrea de coneixement. Com a exemple de la capacitat pedagògica del llibre, el segon capítol discuteix de manera clara i en un llenguatge accessible, les similituds i diferències entre les teories d'Adorno i Benjamin, i assenyala que el plantejament de Benjamin s'enfoca en la capacitat transformadora de l'art, mentre que el d'Adorno té una mirada escèptica i negativa. Una vegada explicades de manera clara les idees generals dels dos autors, el capítol aconsegueix aprofundir detalladament en la diferència entre tots dos plantejaments. És a dir, hi ha tant claredat com profunditat a l'hora d'abordar els temes.

Una altra virtut del llibre és que contextualitza històricament la política cultural i el desenvolupament de la sociologia de l'art. Per exemple, el capítol sobre les polítiques culturals descriu el context històric i polític del sorgiment d'aquestes polítiques després de la Segona Guerra Mundial a França i de la institucionalització en funció de diverses iniciatives estatals. El llibre, a més, inclou una bibliografia i investigacions actualitzades dels temes que aborda. Per exemple, en el capítol sobre polítiques culturals, s'esmenta el concepte de creativitat com un tema

clau per a la política cultural contemporània. El capítol incorpora debats actuals sobre creativitat, respecte als canvis en el món de la tecnologia i de digitalització en les arts i cultura. Finalment, un aspecte positiu del llibre és que proposa una anàlisi integrada de les teories, que permet entendre les similituds i diferències dels autors esmentats. Amb això, és possible tindre una visió panoràmica de les teories, i entendre les diferències principals entre les escoles alemanyes i franceses de sociologia de l'art, que són les que més s'analitzen en el llibre.

Ara bé, és possible visualitzar certs temes que, des de la meua perspectiva, són susceptibles de ser debatuts. El primer és el capítol de sociologia de l'art de Luhmann, que explica diversos aspectes de la seua teoria, però manca d'una anàlisi més aprofundida de com aquesta teoria s'ha aplicat en estudis de sociologia de l'art. El llibre explica de manera exemplar en què consisteix la sociologia de l'art de Bourdieu i com aquesta teoria va ser adoptada i debatuda en el context francès, però no ocorre el mateix amb Luhmann; és a dir, no hi ha una anàlisi de l'impacte d'aquesta obra. Així que queden preguntes obertes respecte de l'aplicabilitat de la teoria de la complexitat i diferenciació funcional de Luhmann dins de la sociologia de l'art. Un altre nus debatible, des del meu punt de vista, es troba al capítol sobre la teoria de Bourdieu, que comença amb una breu anàlisi de la teoria de mons de l'art de Becker. Peters planteja que la teoria del món de l'art comet un error important, que és l'omissió de l'anàlisi del conflicte i les lluites de poder en l'estudi sociològic de l'art, error que no comet la teoria del camp artístic de Bourdieu. Jo compartisc parcialment aquesta idea, ja que efectivament la teoria del món de l'art, centrada en la cooperació, omet les complexes relacions de poder, dominació i violència simbòlica que hi operen. No obstant això, no compartisc l'èmfasi de Peters quant a l'error de Becker, ja que el mateix argument es podria plantejar en un sentit contrari. És a dir, plantejar que Bourdieu s'enfoca més en les relacions de poder i comet l'error de no analitzar la cooperació, que continua sent, des de la meua perspectiva, un factor important per

a l'anàlisi de l'art. És a dir, crec que en la discussió entre les perspectives de Becker i Bourdieu es podria aprofundir més, o simplement, plantejar que són perspectives amb propòsits diferents, però no que necessàriament l'una comet un error i l'altra no. Una última crítica és que l'esquema d'anàlisi integrada proposada en la pàgina 200 té invertits els eixos 'estètica sociològica' i 'sociologia de l'art', que pot concitar la confusió del lector. Aquest error és degut a un problema d'edició, que podrà ser esmenat en noves impressions del llibre.

De totes maneres, aquests nusos problemàtics esmenats; a saber, l'aplicació de Luhmann i el debat Bourdieu i Becker no enfosqueixen de cap manera la qualitat del llibre, sinó que són temàtiques que permeten reflexionar i debatre amb major profunditat sobre les diverses perspectives analitzades. En síntesi, el llibre de Peters és una gran aportació als estudis de la sociologia de l'art, escrit en un to pedagògic, clar, que suscita gran interès, i que ens permet tant debatre, com conèixer i aprofundir en diversos aspectes d'aquesta àrea d'estudi.

